ALINA KULCZYK-DYNOWSKA

Wrocław

**Przestrzenne i finansowe aspekty funkcjonowania
Wigierskiego Parku Narodowego w kontekście obszarów
wiejskich**

Wprowadzenie

Obszary chronione tworzy się w środowisku jak najmniej przekształconym przez człowieka – stąd ich powiązania z obszarami wiejskimi są często spotykane. Objęcie części powierzchni gminy ochroną obszarową – a szczególnie formą ochrony z własnym zarządem jaką jest m.in. park narodowy – wiąże się nie tylko z możliwością wystąpienia konfliktów przestrzennych, ale i zintensyfikowania ruchu turystycznego. Naturalnie nie w sensie wysoce antropopresyjnej turystyki masowej, ale w wymiarze turystyki zrównoważonej, połączonej z edukacją przyrodniczą, a na obszarach wiejskich także agroturystyką. Rozwój agroturystyki jest bardzo istotny w kontekście dążenia do równoważenia rozwoju obszarów wiejskich. Powstanie nowych miejsc pracy powiązanych z procesem rozszerzania się zakresu usług, czy rzemiosła w związku z obsługą ruchu turystycznego jest ważne z punktu widzenia wzrostu dochodowości i poprawy jakości życia mieszkańców wsi. Łącząca się z powyższym dywersyfikacja źródeł dochodu gospodarstw domowych jest ponadto elementem zapobiegającym migracjom na tereny miejskie¹. Pojawienie się turystów niejednokrotnie zmie-

¹ Ł. Popławski, *Uwarunkowania ekorozwoju gmin wiejskich na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009, s. 51.

nia nastawienie lokalnych społeczności do otaczającej ją przyrody, a codzienny krajobraz rolniczy nabiera wymiernej wartości. Występowanie zadrzewień śródpolnych, obniżeń terenowych z oczkami wodnymi, enklaw z roślinnością o charakterze naturalnym i półnaturalnym, czy mozaiki pól uprawnych staje się atrakcją turystyczną². Wydaje się, że to swoiste dowartościowanie elementów krajobrazu rolniczego jest jednym z czynników kształtujących przestrzeń wiejską i wpływających na zachodzące w niej zjawiska – m.in. procesy scaleniowe. Akceptacja lub odrzucenie tychże procesów zależy w dużej mierze od postrzegania fragmentacji ziemi. Fragmentacja może być utożsamiana ze źródłem nieefektywności produkcji rolnej, możliwością dywersyfikacji ryzyka (np. zniszczeń na skutek gradu, czy szkodników), ułatwieniem obrotu gruntami rolnymi, ale również elementem zachowania różnorodności biologicznej i czynnikiem atrakcyjności krajobrazu³. Pozytywny wpływ opartej o wartości naturalne turystyki na krajobraz wiejski jest nie do przecenienia – gwarantuje dywersyfikację źródeł dochodu mieszkańców wsi przy poszanowaniu zasad zrównoważonego rozwoju. Jest to szczególnie istotne w kontekście występowania różnorodnych zagrożeń jakie niesie ze sobą wielofunkcyjny rozwój obszarów wiejskich dla środowiska przyrodniczego⁴.

Celem artykułu jest przedstawienie parku narodowego nie tylko w kategorii obszaru, ale i w kategorii aktywnej jednostki gospodarującej, oddziałującej czynnie na podległą przestrzeń obejmującą także obszary wiejskie. Badania empiryczne dotyczące finansów Wigierskiego Parku Narodowego przeprowadzono w oparciu o dane pochodzące z ewidencji finansowo-księgowej opisywanego podmiotu. Z uwagi na istniejące w latach 2008–2012 różne formy organizacyjno-prawne badania wykonano w latach 2008–2010 – osobno dla państwowej jednostki budżetowej (JB) oraz gospodarstwa pomocniczego przy Wigierskim Parku Narodowym (GP), w roku 2011 – dla państwowej jednostki budżetowej (z dniem 1 stycznia 2011 r. gospodarstwa pomocnicze zostały zlikwidowane, a ich funkcje, majątek, zobowiązania itp. przejęły macierzyste jednostki budżetowe), a w roku 2012 – dla państwowej osoby prawnej (POP). Natomiast badania dotyczące rozwoju funkcji turystycznej w gminach powiązanych

² B. Żarska, *Ochrona krajobrazu*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011, s. 164.

³ M. Dudzińska, *Szachownica gruntów rolnych jako czynnik kształtujący przestrzeń wiejską*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2015, nr 2 (III), s. 45–54.

⁴ K. Przybyła, B. Warczewska, *Implikacje wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w strefie podmiejskiej Wrocławia*, „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2012, nr 2 (III), s. 91.

z Parkiem wykonano na podstawie danych Głównego Urzędu Statystycznego – obliczono wskaźnik Baretje’a i Deferta,. Przyjęty 5-letni okres badań zapewnia dokonanie obserwacji dla trzech form organizacyjno-prawnych w oparciu o które w ostatnich latach funkcjonowały polskie parki narodowe.

Słowa kluczowe: obszar chroniony, funkcja turystyczna, zarządzanie przestrzenią

1. Wigierski Park Narodowy – ujęcie przestrzenne

Wigierski Park Narodowy (WPN) jest jednym z młodszych polskich parków narodowych – powstał z dniem 1 stycznia 1989 r. na mocy Rozporządzenia Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1988 r. w sprawie utworzenia Wigierskiego Parku Narodowego⁵. Na przestrzeni lat 1989–2014 granice omawianego parku uległy modyfikacji. Z danych WPN wynika, że aktualna powierzchnia wynosi 15.079,6 ha – z czego lasy stanowią około 63%, wody 19%, grunty rolne 15%, a inne użytki 3% tej powierzchni. Ochroną ścisłą objętych jest 623 ha, w tym 283 ha lasów. Obszary zagospodarowane rolniczo objęte są ochroną krajobrazową. Warto podkreślić, że z dniem 1 stycznia 2012 r. na mocy zmiany ustawy o ochronie przyrody WPN – podobnie jak wszystkie inne parki narodowe w Polsce – nabył prawa użytkowania wieczystego nieruchomości, będących do dnia 31 grudnia 2011 r. w trwałym zarządzie WPN. Zmiana nie dotyczyła nieruchomości będących współwłasnością i łączyła się z nabyciem prawa własności położonych na tych nieruchomościach budynków i innych urządzeń oraz lokali.

Park leży w północno-wschodniej Polsce w Województwie Podlaskim – terytorialnie powiązany jest z czterema wiejskimi gminami położonymi w trzech powiatach. Rozkład powierzchni WPN w poszczególnych gminach prezentuje tabela nr 1.

⁵ Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1988 r. w sprawie utworzenia Wigierskiego Parku Narodowego (DzU 1988, nr 25, poz. 173).

Tabela 1

Powierzchnia Wigierskiego Parku Narodowego na tle gmin (dane za rok 2012)

Wyszczególnienie	Powiat suwalski	Powiat sejneński		Powiat augustowski
	Gmina Suwałki	Gmina Krasnopol	Gmina Giby	Gmina Nowinka
Powierzchnia gminy w ha	26,461	17,149	32,320	20,408
Powierzchnia WPN w ha	7,974	1,424	3,774	1,907

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Ważne z punktu widzenia rolnictwa ekosystemy lądowe nieleśne obejmują w WPN łąki, pastwiska, pola uprawne i sady. Należy podkreślić, że uprawa gruntów rolnych – a zatem obecność człowieka i ekstensywnego rolnictwa – jest pożądana dla utrzymania różnorodności przyrodniczej. Działalność WPN w zakresie wpływu na rolnictwo znacznie wykracza poza granice obszaru chronionego. Współpracując z lokalną społecznością WPN dąży do odtworzenia rodzimych upraw i hodowli. Wybrane gospodarstwa rolne otrzymały od Parku pisklęta kur zielononózek, gęsi suwalskich, świnie złotnickie, konie rasy konik polski, krowy rasy polska czerwona, a także sadzonki lokalnych odmian drzew owocowych (jabłoni i grusz). Ideą jest wzrost populacji ww. zwierząt, stąd rolnicy zobowiązani zostali do ich rozmnażania i przekazywania do innych gospodarstw. Należy zauważyć, że upowszechnianie wysokopiennych, tradycyjnych sadów nie pozostanie bez wpływu na krajobraz, a tym samym nada mu dodatkową wartość. Sposób gospodarowania przestrzenią parku narodowego jest narzucony przez ustawodawcę treścią ustawy z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody⁶. Uzupełnienie powyższego stanowią zarządzenia dyrektora WPN uszczegóławiające zasady postępowania stosownie do cech przedmiotowego terytorium – dotyczą one m.in. zasad wędkowania, cennika za ryby oraz zasad wydzierżawiania gruntów rolnych Skarbu Państwa w celu użytkowania rolniczego. Aktualnie trwają prace nad planem ochrony WPN – są one realizowane w ramach projektu unijnego finansowanego w 85% ze środków Programu Operacyjnego Infrastruktura i Środowisko w ramach działania 5.3 priorytetu V. Realizacja projektu przewidziana jest na lata 2011–2014, a jego wartość całkowita wynosi 2 977 852 PLN.

⁶ Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DzU 2004, nr 92, poz. 880 ze zm.).

Unikatowość ekosystemów, kompleks 42 jezior, liczne atrakcje m.in. punkty widokowe, kąpieliska, Muzeum Wigier, ścieżki edukacyjne, oferta Ośrodka Edukacji Środowiskowej, a także szlaki piesze i rowerowe (łącznie długość 230 km) oraz szlaki wodne powodują, że teren Parku jest cenny z punktu widzenia rozwoju funkcji turystycznej. Na szczególne podkreślenie zasługuje fakt świadomego kształtowania rozwoju funkcji turystycznej przez zarządzających WPN – stworzono hasło „Turystyka na obszarze WPN instrumentem aktywnej ochrony przyrody i nieagresywnego użytkowania środowiska przyrodniczego”. W hasło to wpisuje się działalność Centrum Informacji Turystycznej WPN organizującego m.in.: usługi przewodników, wycieczki rowerowe oraz spotkania i imprezy w obiekcie turystyczno-edukacyjnym „Dziupla”. Ponieważ jednym z celów funkcjonowania parku narodowego jest udostępnianie obszaru kompleksowa charakterystyka przestrzeni Parku, a także późniejsza ocena funkcjonowania Parku jako podmiotu – wymaga zbadania gmin terytorialnie powiązanych przez pryzmat realizowanej przez nie funkcji turystycznej. W tym celu obliczono wskaźnik Baretje’a i Deferta, a wyniki zaprezentowano w tabeli nr 2.

Wzór 1. Wskaźnik Baretje’a i Deferta

$$Tf(t) = \frac{\text{liczba miejsc noclegowych na danym obszarze} \times 100}{\text{liczba ludności na danym obszarze}}.$$

Źródło: A. Kowalczyk, *Geografia turystyki*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2002, s. 58.

Tabela 2

Wskaźnik Baretje’a i Deferta dla gmin Giby, Krasnopol, Nowinka, Suwałki oraz obszaru Województwa Podlaskiego w latach 2008–2012.

Wyszczególnienie	2008 r.	2009 r.	2010 r.	2011 r.	2012 r.
Gmina Giby	3,26	3,28	3,28	3,30	3,07
Gmina Krasnopol	0,90	1,16	0,85	0,63	1,06
Gmina Nowinka	5,49	5,47	6,67	6,87	12,65
Gmina Suwałki	14,25	14,65	9,78	7,64	8,95
Woj. podlaskie	0,92	0,96	0,95	0,92	1,04

Źródło: opracowanie własne na podstawie danych GUS (Bank Danych Lokalnych).

Wyniki obliczeń wskazują, że turystyka w badanych gminach jest słabo rozwinięta – choć na tle województwa gminy prezentują się korzystnie. Otwartym pozostaje w jaki sposób funkcja ta będzie ewoluować w przyszłości. Warto zauważyć, że jeziora Wigierskiego Parku Narodowego konkurują o turystę z innymi jeziorami mazurskimi posiadającymi z racji nie objęcia ich obszaru ochroną prawną znacznie większe możliwości w zakresie budowy infrastruktury służącej turystyce wodnej. Dla porównania w gminie Ruciane Nida posiadającej dostęp do jeziora Śniardwy wysokość wskaźnika Baretje’a i Deferta w latach 2008–2012 zawierała się w przedziale 24–28 jednostek⁷.

2. Wigierski Park Narodowy – ujęcie podmiotowe

Wigierski Park Narodowy – podobnie jak wszystkie pozostałe 22 parki narodowe w Polsce – posiada odrębność ekonomiczną, organizacyjną i prawną. Chcąc scharakteryzować WPN jako podmiot przeanalizowano aktywa będące w dyspozycji Parku. W związku z chęcią ukazania pracowniczej funkcji WPN i posiadanych przez Park zasobów ludzkich przedstawiono wysokość wynagrodzeń oraz ilość etatów. Analizy wybranych rodzajów kosztów dokonano przez pryzmat ukazania wpływu działań Parku na możliwość realizacji funkcji turystycznej. Ze względu na wspomniane we wstępie zmiany form organizacyjno-prawnych w jakich funkcjonowały parki narodowe badania empirycznie (we wszystkich trzech ww. zakresach) wykonano stosownie do sytuacji istniejącej w danym roku obrotowym. Poprawne wnioskowanie wymagało zsumowania wartości właściwych dla państwowej jednostki budżetowej i funkcjonującego przy niej gospodarstwa pomocniczego (lata 2008–2010). Stąd w tabelach pojawia się wiersz „W dyspozycji WPN” zawierający dane sumaryczne.

Z danych zawartych w tabeli 3 wynika, że wartość aktywów (suma bilansowa) pozostających w dyspozycji WPN w badanym okresie uległa znacznemu powiększeniu. Zmiany te można podzielić na dwa etapy – lata 2008–2011, gdzie wystąpił przyrost wartości aktywów o 5,6 mln zł oraz rok 2012, w którym przyrost badanej wartości wyniósł niemal 1,5 mld zł. W pierwszym etapie wzrost wartości wynikał z bieżącego gospodarowania prowadzącego do rozszerzenia majątku służącego realizacji celów jednostki. W roku 2012 w konse-

⁷ Obliczenia własne autorki na podstawie danych GUS.

kwencji wygaszenia (na mocy wspomnianej już zmiany ustawy o ochronie przyrody) trwałego zarządu parku nad gruntami i ustanowienia w to miejsce użytkowania wieczystego dokonano wyceny grupy składników majątku trwałego „Zasadenia, melioracje i grunty”, a następnie ujęto ich wartość w bilansie. Wywołało to nieporównywalność badanych kategorii w roku 2012 i latach poprzednich.

Park narodowy – jako pracodawca – wykorzystuje zarówno formę umowy o pracę, jak i umowy cywilnoprawne. W badanym okresie WPN generował liczbę etatów mieszczącą się w przedziale <83–94>. Wysokość wynagrodzeń zaprezentowano w tabeli 4.

Tabela 3
Aktywa Wigerskiego Parku Narodowego oraz Gospodarstwa Pomocniczego przy Wigerskim Parku Narodowym
w latach 2008–2012 w zł. Stan na 31.XII danego roku.

Wyszczególnienie	Rok 2008		Rok 2009		Rok 2010		Rok 2011	Rok 2012
	JB	GP	JB	GP	JB	GP	JB	POP
Aktywa trwałe	10 163 814	5 040 382	1 423 661	14 103 847	5 543 494	13 934 233	21 461 999	1 476 621 840
Rzeczowe aktywa trwałe, w tym:	10 161 315	5 028 812	1 416 183	14 092 277	5 537 016	13 922 663	21 444 451	1 476 607 842
– Środki trwałe (netto)	10 161 315	5 028 812	1 416 183	14 092 277	5 519 881	13 922 663	19 961 467	1 474 190 238
– Środki trwałe w budowie	0	0	0	0	17 135	0	1 482 985	2 417 604
Aktywa obrotowe	482 387	495 500	227 393	233 026	265 718	83 726	402 230	3 638 246
Suma bilansowa	10 646 201	5 535 882	1 651 054	14 336 872	5 809 211	14 017 959	21 864 229	1 480 260 126
W dyspozycji WPN	16 182 083		15 987 926		19 827 170		21 864 229	1 480 260 126

Legenda: JB – jednostka budżetowa, GP – gospodarstwo pomocnicze, POP – Państwowa Osoba Prawna

Źródło: opracowanie własne na podstawie bilansów Wigerskiego Parku Narodowego oraz Gospodarstwa Pomocniczego przy Wigerskim Parku Narodowym.

Tabela 4

Wynagrodzenia brutto w Wigierskim Parku Narodowym oraz Gospodarstwie Pomocniczym przy Wigierskim Parku Narodowym w latach 2008–2012 w zł. Stan na 31.XII danego roku.

Wyszczególnienie	Rok 2008		Rok 2009		Rok 2010		Rok 2011	Rok 2012
	JB	GP	JB	GP	JB	GP	JB	POP
Wynagrodzenie osobowe pracowników	2 788 751	617 233	2 932 195	525 001	3 053 047	644 241	3 036 342	3 743 261
Wynagrodzenia bezosobowe	0	147 999	22 139	144 501	9213	190 826	115 651	0
Suma wynagrodzeń	2 788 741	765 231	2 954 334	669 501	3 062 260	835 067	3 151 992	3 743 261
W dyspozycji WPN	3 553 982		3 623 835		3 897 326		3 151 992	3 743 261

Legenda – patrz tabela 3.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia obrotów i sald wg kont syntetycznych i analitycznych Wigierskiego Parku Narodowego oraz Gospodarstwa Pomocniczego przy Wigierskim Parku Narodowym.

Wynagrodzenia osobowe dotyczą pracowników etatowych – w ww. kwotach ujęto również dodatkowe wynagrodzenie roczne. Wynagrodzenia bezosobowe są następstwem umów cywilnoprawnych. W badanym okresie wartość wynagrodzeń brutto ulegała dwukierunkowym wahaniom zawierając się w przedziale od 3,2 mln zł do 3,9 mln zł.

Koszty jakie ponosi WPN są pochodną zadań ustawowych – oznacza to, że związane są z udostępnianiem turystycznym, edukacją przyrodniczą oraz zapewnieniem trwałości przyrodniczych i kulturowych zasobów Parku. Przykładowo w aspekcie ochrony ekosystemów leśnych dąży się do ochrony przeciwpożarowej, eliminowania skutków huraganów, susz, nawału śniegu, prowadzi przebudowę drzewostanu (wprowadzanie gatunków liściastych). W aspekcie ochrony ekosystemów nieleśnych lądowych koszty wiążą się z działaniami nastawionymi m.in.: na zachowanie torfowisk, zapobieganie pożarom łąk i przeciwdziałanie nielegalnemu wydobywaniu kruszyw. WPN prowadzi także zarybianie akwenów narybkiem własnego wylęgu oraz pochodzącym z hodowli zewnętrznej. Powyższe stanowią jedynie wybrane przykłady działalności WPN i służą zobrazowaniu działań generujących koszty jednostki, których poziom

zaprezentowano w tabeli 5. Należy podkreślić, że działania te w większości wprost związane są z utrzymaniem unikatowości przyrody będącej podstawą atrakcyjności obszaru i rozwoju opartej na tej wartości funkcji turystycznej. Skalę zainteresowania wspomnianą wartością oddaje m.in. liczba turystów odwiedzających WPN – w roku 2011 było to 110 tys. osób⁸.

Tabela 5

Koszty powiązane z możliwością realizacji funkcji turystycznej ponoszone przez Wigierski Park Narodowy w latach 2008–2012 w zł

Wyszczególnienie	Rok 2008	Rok 2009	Rok 2010	Rok 2011	Rok 2012
	GP	GP	GP	JB	POP
Ochrona przyrodniczych i kulturowych zasobów WPN	904 483	1 049 319	1 301 416	1 348 665	6 352 941
Udostępnianie parku narodowego dla turystyki wraz z działalnością naukowo-badawczą	158 323	687 818	358 890	130 068	933 812
Działalność edukacyjna	31 455	192 940	362 862	108 061	1 265 074
Suma	1 094 260	1 930 077	2 023 168	1 586 793	8 551 827

Legenda: patrz tabela nr 3.

Źródło: opracowanie własne na podstawie zestawienia obrotów i sald wg kont syntetycznych i analitycznych Wigierskiego Parku Narodowego oraz Gospodarstwa Pomocniczego przy Wigierskim Parku Narodowym.

Wyjaśnienia wymaga, że w latach 2008–2010 wszystkie zadania ustawowe parków narodowych realizowały utworzone przy nich gospodarstwa pomocnicze. Jednostki budżetowe pełniły funkcję zarządzającą, a w prowadzonej przez nie ewidencji finansowo-księgowej nie wyodrębniano kont zespołu 5. Z uwagi na powyższe w tabeli 5 za okres 2008–2010 zaprezentowano jedynie dane dotyczące Gospodarstwa Pomocniczego przy WPN.

Z analizy sprawozdań finansowych wynika ponadto, że w badanym okresie WPN wykorzystywał środki pochodzące z różnych źródeł: środki unijne ZPORR 2004–2006, środki Fundacji EkoFundusz, środki NFOŚiGW

⁸ Ochrona Środowiska, Informacje i opracowania statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012, s. 281.

i WFOŚiGW, czy środki Ministerstwa Nauki i Szkolnictwa Wyższego. Dowodzi to umiejętności sprawnego wykorzystania środków zewnętrznych i kreatywnego podejścia do zarządzania – trudno przecenić wspomniane umiejętności w kontekście zarządzania przestrzenią.

Podsumowanie

Wykonana analiza zadaniowa oraz dokumentacji finansowo-księgowej pozwala stwierdzić, że Wigierski Park Narodowy wpływa na rozwój gmin terytorialnie powiązanych nie tylko poprzez ustawowe zakazy dotyczące wykorzystania przestrzeni, ale i poprzez prowadzoną działalność. W kontekście rozwoju obszarów wiejskich na szczególne podkreślenie zasługuje aktywność WPN w zakresie popularyzacji tradycyjnych dla przedmiotowego obszaru ras zwierząt i odmian drzew owocowych. Park dysponuje majątkiem o wartości przekraczającej od 2011 r. kwotę 20 mln zł, jest pracodawcą generującym roczne wynagrodzenia brutto w wysokości powyżej 3 mln zł, w badanym okresie poniósł koszty działalności w wysokości ponad 15 mln zł, a prowadzone działania finansował ze środków pochodzących z różnych źródeł – budżetu państwa, środków unijnych, NFOŚiGW itp. Powyższe oznacza, że Wigierski Park Narodowy jest pełnoprawnym uczestnikiem lokalnej sceny życia gospodarczego.

Atrakcyjność przyrody Wigierskiego Parku Narodowego, wciąż uzupełniana przez WPN infrastruktura turystyczna, prowadzona promocja za pomocą m.in. wydawnictw dotyczących przyrody WPN, a także współpraca z lokalną społecznością w zakresie m.in. rolnictwa, daje podstawy sądzić, iż w przyszłości funkcja turystyczna realizowana na obszarze gmin Giby, Nowinka, Krasnopol oraz Suwałki ulegnie rozwinięciu. Sama unikatowość przyrody nie jest wystarczająca dla rozwoju turystyki – niezbędne jest odpowiednie zarządzanie przestrzenią. W tym kontekście działalność WPN obejmująca prowadzenie działań ochronnych, udostępnianie turystyczne oraz – uczącą m.in. zasad turystyki kwalifikowanej – edukację ekologiczną staje się wartością nie do przecenienia.

Literatura

Dane Głównego Urzędu Statystycznego (Bank Danych Lokalnych).

Dokumentacja finansowo-księgowa Wigierskiego Parku Narodowym.

Dudzińska M., *Szachownica gruntów rolnych jako czynnik kształtujący przestrzeń wiejską*, w: „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2012, nr 2 (III).

http://www.wigry.win.pl/glowne/historia_parku.htm (22.04.2014).

Ochrona Środowiska, Informacje i opracowania statystyczne, Główny Urząd Statystyczny, Warszawa 2012.

Popławski Ł., *Uwarunkowania ekorozwoju gmin wiejskich na obszarach chronionych województwa świętokrzyskiego*, Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 2009.

Przybyła K., Warczewska B., *Implikacje wielofunkcyjnego rozwoju obszarów wiejskich w strefie podmiejskiej Wrocławia*, w: „Infrastruktura i Ekologia Terenów Wiejskich” 2012, nr 2 (III).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 27 czerwca 1988 r. w sprawie utworzenia Wigierskiego Parku Narodowego (DzU 1988, nr 25, poz. 173).

Rozporządzenie Rady Ministrów z dnia 6 marca 1997 r. w sprawie Wigierskiego Parku Narodowego. (DzU 1997, nr 24, poz. 124).

Ustawa z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody (DzU 2004, nr 92, poz. 880 ze zm.).

Żarska B., *Ochrona krajobrazu*, Wydawnictwo SGGW, Warszawa 2011.

Spatial and financial aspects of functioning of the Wigry National Park in the context of rural areas

Summary

The article represents the national park not only as an area, but also as an active governing unit. Empirical research has been conducted (between 2008–2012) using data from the financial-accounting records of the Wigry National Park (WNP) and from the Central Statistical Office. The study included an analysis of the degree to which the municipalities connected with the WNP through their territory have realised the tourist function, as well as an analysis of overall WNP activity. The scale of activities undertaken by the WNP shows that the impact of the park as a subject is substantial. This is especially important for developing the tourist function in the municipalities connected with the park through their territory.

Keywords: protected area, tourist function, space management.

Translated by Ryszard Chytrowski